

SEMPRE ÉS POSSIBLE VIURE COM FERMÍN... SI ENS DEIXEN

Josep Lluís Sirera

Jo de major vull ser Fermín Jiménez. Creació d'El Pont Flotant. Intèrprets: Àlex Cantó i Jesús Muñoz. Disseny gràfic i escenografia: Joan Collado. Realització d'escenografia: Santiago Montón. Disseny d'il·luminació: Àlex Cantó – Marc Gonzalo. Fotografia: José Ignacio de Juan. Audiovisuals i instal·lació: Fermín Jiménez – El Pont Flotant. Agraïments: Daniel Abreu. Distribució: Pro 21. Producció: El Pont Flotant. Col·laboren: Teatres de la Generalitat – INAEM. Espacio Inestable de València, 23 de març de 2013.

Per què serà que *El Pont Flotant* no deixa mai de sorprendre'm i d'agradar-me? Sovint m'he fet aquesta pregunta i confesse que no n'he trobat mai una única resposta car aquesta depén, en darrera instància, dels successius espectacles que ens ofereix aquest grup. I és que des del seu primerenc *What a wonderful war!* cadascun ha estat bastit com una peça única i irrepètible. No vol dir això, de cap de les maneres, que la seua siga una trajectòria erràtica, perquè malgrat aquesta construcció des de zero de tots els seus espectacles per sota d'ells resulta fàcil descobrir una voluntat clara de progressar en una línia temàtica i de ser, ensems, fidels a una determinada estètica. En resum: cada volta que vaig a un espectacle seu no sé ben bé què veuré exactament, però sí que allò que se m'ofrirà de cap de les maneres em deixarà indiferent, perquè em faran entrar en el seu món, jugaran amb les meues percepcions tot respectant la meua individualitat i compartiran amb mi durant una estona les seues vides i la seua visió (estètica) de les coses. Conjunt de sensacions, per cert, que està a l'abast de molts pocs grups... Grups com *La Zaranda*, i m'he permès de citar-lo conscient com sóc de les grans diferències estètiques que els separen.

He parlat abans de corrents de fons que donen continuïtat a propostes sempre diferents. I el primer d'ells és la tothora lúcida reflexió sobre el pas del temps, no de la forma en què habitualment se'ns presenta: des de l'objectivitat dels rellotges o, fins i tot, dels cicles vitals amb el seu decurs més o menys immutable, sinó des de la percepció subjectiva instal·lada a l'interior de nosaltres mateixos. Ara bé, l'interessant de les propostes d'aquest grup, i que queda molt clar en el present muntatge, és que aquesta percepció subjectiva resideix no pas, com és habitual, en l'assumpció que ens despenyem cap al futur d'esquenes a ell (com si no sabérem on anirem a parar) i mirant tothora el passat, sinó més aviat en el contrari: en el retorn d'esquenes cap als

nostres orígens sense deixar de mirar mai el nostre futur. D'ací que Jesús Muñoz, en una imatge de gran bellesa (una de les dues per les quals paga la pena veure més d'una volta aquest muntatge), es *transforma* en la seua filla davant els nostres ulls.

És clar que aquest trànsit del futur cap al passat, i a l'inrevés, no té lloc en el buit sinó que és la mateixa companyia la que ens el facilita, tot fent bo així el nom adoptat pel grup: un *pont* entre tots dos temps, i un pont a més a més que no defuig els riscos d'aquests viatges en el temps (si pot dir-se així). Un *pont flotant*, doncs. I un pont fet amb les seues pròpies trajectòries biogràfiques, amb els seus cossos si cal. Perquè el teatre té un avantatge claríssim a l'hora de presentar (no sé si seria correcte parlar de "re-presentar") davant els espectadors retalls, vivències, records... de la pròpia vida i de fer-ho amb força i capacitat de persuasió. I és que en teatre la distància curta s'imposa i obliga a un joc subtil que, com s'acostuma a dir, cal exhibir sense xarxa davant els espectadors.

Posats a buscar analogies, les hauríem de trobar potser en algunes manifestacions del "body art" que poden arribar a posar en risc la integritat física de l'artista. No patim, però, perquè els actors que interpreten aquest espectacle, no arriben a aquest extrem; com a molt, a desvetlar alguns aspectes de la seua vida i la seua forma d'entendre el món... A parlar-nos de la nosa que els dóna preparar les representacions, de la seua renúncia –o no– a l'ordre extrem (estupendíssim el joc de les agendes i la seua integració en la instal·lació que serveix de pòrtic a la representació), de la nostàlgia per no poder disposar del propi temps o del malestar que els produeix no ser tan autònoms, tan *lliures* com el seu admirat Fermín...

Però, qui és aquesta persona i per què se l'admira tant? Els qui es mouen en el món de les arts plàstiques coneixen bé Fermín Jiménez Landa. Qui no, pot consultar amb profit el seu bloc (<http://ferminjimenezlanda.blogspot.com.es/>), on es recullen les seues propostes des del 2006 fins a l'actualitat. És molt recomanable de llegir-hi, a més a més, l'intel·ligent text del crític d'art José Luis Pérez Pont, de títol ben revelador per altra banda: "Todo lo que de verdad importa" i del que em limitaré a transcriure els paràgrafs inicials:

El trabajo de Fermín Jiménez podría interpretarse como el logro de quien ha superado el miedo a la libertad, no porque él lo haya padecido sino porque en realidad en el campo de la creación artística se respira –más allá de lo razonable- un temor a hacer lo que uno quiere hacer y a decir lo que uno desea decir. Moeller van der Bruck, uno de los padres ideológicos del nazismo expresó con claridad que "Los conservadores prefieren creer en la catástrofe, en la impotencia del hombre para evitarla, en su necesidad y en el terrible desengaño que sufrirá el iluso optimista", como cimienta sobre el que elevar una mentalidad que invita al individuo al inmovilismo, a la obediencia, la resignación y la autocensura.

I és que Fermín, com diu Pérez Pont, ha superat aquesta por a la llibertat en les seues performances i en les seues instal·lacions (excel·lent el mostrari intel·lectual i vital que se'ns ofereix al hall de l'Espacio Inestable) com també ho ha fet el nostre *Pont Flotant*. I tots ells, des de la lúcida visió del món que ens envolta, amb una concepció de la vida (no l'anomenaré *filosofia*, que em sembla una mica pretensions) que té molt a veure amb teories com la del decreixement: dedicar el temps a les coses que realment importen. Canviar la jerarquia dels nostres interessos i renunciar a tot allò que ens entrebanque el nostre deler de llibertat creativa.

S'enganyen, però, els qui pensen que això és una afirmació farcida de romanticisme o de simplisme més o menys benintencionat. Es tracta d'un projecte de vida meditat i dut a la pràctica per tot un seguit de petits gestos que jalonen l'espectacle: des de la petició, en absolut gratuïta, del reciclatge dels programes, fets a partir a més d'agendes igualment reciclades, a les esmolades reflexions sobre el propi treball de tots els dies i les concessions a la vida quotidiana tal com s'entén a hores d'ara en el nostre món... O des de la revalorització de l'afectivitat com a valor genèric que no fa vergonya exhibir en públic i el posicionament actiu i molt concret per un teatre que, com deia adés, no té por a convertir-se en camp propici per a les confessions dels qui actuen.

Ara bé, de quina forma se'ns ofereix tot això en aquest nou espectacle d'"El Pont Flotant"? De què va l'obra o, millor encara, de què parlen els dos intèrprets? Jesús Muñoz i Àlex Cantó (intèrprets més que no pas actors en el sentit convencional del terme) ens presenten, d'entrada, el que podríem qualificar no tant com a metateatre (una representació el tema de la qual és la representació mateixa) sinó com un atzucac ja que en la representació es representa en temps real la preparació mateixa de l'espai escènic, i fins i tot dels programes de l'espectacle que ja estem veient; i també, com acabem de comentar, situacions extretes de la vida laboral dels dos actors i mitjançant les quals es representa, sempre en temps present, el treball que fan de forma habitual... La impressió que podem extreure de tot aquest joc escènic, a més de la metateatralitat ja comentada, és el de la mateixa fugacitat del pas del temps: no hi ha espai escenogràfic i cal construir-lo perquè la representació pugui començar... i perquè acabe, cal –en un obvi paral·lelisme– desmuntar-lo.

Aquest final de l'espectacle, precisament, serà la que ens oferirà la segona imatge que em va colpir i que tindrà molt de temps en la memòria: Àlex i Jesús, Jesús i Àlex es desplacen de quatre grapes per tot l'espai escènic. A estones els seus desplaçaments són cap avant, a estones cap arrere. Amb aquests moviments trauran fora de l'escenari els mobles i els objectes que han poblat fins llavors l'espai on tots dos han treballat, han recordat moments del passat i han parlat d'ells mateixos. En unes ocasions, ho faran amb moviments fins i tot fàcils, en altres, però, ho faran amb dificultat, com si s'estiguessen desprenent-se d'una part d'ells mateixos. Doncs bé, tots

aquests moviments plegats deixen en la retina la impressió que els dos intèrprets estiguen en realitat lluitant per no ser ells també llençats fora del marc espacial protector que els brinda l'escenografia; com si al centre de tota ella ha haguera en realitat un gran desguàs que tractara d'absorbir-los...

Podem quedar-nos amb aquesta impressió. O podem triar el molt meditat muntatge del mateix espai escenogràfic i la impressió i repartiment dels programes. O, fins i tot, inclinar-nos per l'altra imatge de transformació el pare en filla que he comentat... En qualsevol cas, el que recomane sobretot és retenir tota l'esplèndida declaració de principis, teatrals però també existencials no ho oblidem, que se'ns ofereix des del primer segon de l'obra i eixa capacitat de fascinació que té *El Pont flotant* sobre el seu públic; perquè si una cosa tinc clar és que ens trobem davant una de les escasses propostes teatrals actuals del País Valencià que té el *seu* públic, i molt ben guanyat a pols per cert.